

## PREDLOG PREDLAGATELJA

Izvršni svet skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik je na svoji 51. seji dne 15/4-1987 obravnaval osnutek Odloka o razglasitvi Turjaškega grajskega kompleksa za kulturni in zgodovinski spomenik ter naravno znamenitost in sklenil, da ga posreduje zborom skupščine občine v obravnavo in sprejem.

IZVRŠNI SVET

## OSNUTEK

Na podlagi 18. člena Zakona o naravni in kulturni dediščini (Uradni list SRS št. 1/81) in na podlagi 79. in 84. člena statuta občine Ljubljana Vič-Rudnik (Uradni list SRS št. 13/86) ter na predlog Ljubljanskega regionalnega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine je Skupščina občine Ljubljana Vič-Rudnik na seji zborna združenega dela dne . . . in na seji zborna krajevnih skupnosti dne . . . sprejela

## ODLOK

### o razglasitvi Turjaškega grajskega kompleksa za kulturni in zgodovinski spomenik ter naravno znamenitost

#### I. SPLOŠNE DOLOČBE

##### 1. člen

Z namenom, da se ohrani zgodovinsko izročilo, kulturne, estetske in naravne vrednote ter zagotovi usklajen nadaljnji razvoj razglašamo Turjaški grajski kompleks za kulturni in zgodovinski spomenik ter naravno znamenitost (v nadaljnjem besedilu: spomenik).

Spomenik predstavlja v umetnostnem in zgodovinskem pogledu zaokroženo celoto s prostorsko kontinuiteto z antiko, srednjim vekom, v povezava z vsemi pomembnejšimi zgodovinskimi datumi v razvoju fevdalne posesti na Kranjskem, z boji proti Turkom ter je pomemben za obdobje NOB na Slovenskem. Ima dokumentarno vrednost v nizu renesančnih trdnjavih zasnov v srednji Evropi.

##### 2. člen

V območju razglašamo tiste dele kulturne in naravne dediščine, ki imajo posebno kulturno, znanstveno, zgodovinsko in estetsko vrednost ter so po svojih značilnih lastnostih: Arhitekturni in umetnostni spomeniki:

– **Objekt gradu**, poznan že v začetku 13. stoletja, z glavnimi prizidavami v 1. polovici 16. stoletja. Pomembnejši grajski sestavini, kapela z apsido in prvotni palacij, zanesljivo sodita v začetek 13. stoletja, obzidano srednjeveško grajsko jedro z dvema vogalnima okroglima stolpoma in bastijo na vzhodni strani dvorišča pa sodita v 16. stoletje. Nova kapela na zahodni strani dvorišča, ki jo na zunaj poudarja zvonik, je nastala vsaj v 17. stoletju.

– **Osnutek pomožnih gospodarskih poslopij pred gradom**: konjski hlev, ki sodi po židavi in ostankih stavbnih detajlov v 16. stoletje;

Rastlinjak pod gradom na južnem pobočju z ostanki arhitekturnih detajlov,

– **Razvaline starejšega prvotnega gradu** pod današnjim gradom na skalnem pomolu na pobočju hriba,

– **Pokopališče v gozdu**;

v centralni osi vhoda postavljena kapela, arhitektura prve polovice 18. stoletja, je vsebinski in ambientalni del grajskega kompleksa, opasano z obzidjem, v katerega je vkomponiran spomenik v obliki templja.

B: Spomenik oblikovane narave:

predstavlja nekdanjo parkovno ureditev okolice gradu z naslednjimi elementi:

– grajski drevored lip na severni strani gradu v obzidju, ima

izrazito krajinsko in oblikovno vrednost,

– divji kostanji ob ostankih gospodarskih objektov,

– grajski lipi ob gradu, različne starosti, prvovrsten dendrološki spomenik,

– pobočje pod staro grajsko lipo, prepreženo s sprehajalnimi potmi, ki so povezane z grajsko potjo, s starim gradom, pokopališčem in dolino,

– južno terasasto grajsko pobočje z ostanki rastlinjaka (oranžerije) z vso vrtno opremo,

– severno pobočje predstavlja vplivno območje gradu ter je rastišče lobodike – redke in ogrožene rastlinske vrste.

#### II. OBSEG SPOMENIKA

##### 3. člen

Spomenik je omejen z naslednjo mejo:

Na S se je začne in teče po J robu parcel 112/10, 112/9, 112/8, 112/7, 112/6, seka parc. 4065, dalje teče po J mejah parcel 83/14, 83/13, 83/12, 83/11, 83/10, 83/9, 83/8, 83/7, 83/6. Nato se obrne proti J in teče po zahodnem robu parcel 83/2, 62, 60 in 59/1. Na skrajnem J kotu parcele 321/1 se obrne proti V in teče po s robu p. 59/6, prečka p. 59/1 na njenem najožjem delu, se priključi na Z rob p. 18, teče dalje proti S po Z robu p. 18, 19/3, 23, po J robu parc. št. 33, 34, 38, se obrne proti S nadaljuje po Z robu p. 17, 74/2, 75, 76, 78, prečka p. 4065 in gre po njenem V in Z robu do p. 94, se obrne proti S in gre po Z robu parcel 98, 104, 105, 106, 107, kjer se konča na stiku s parcelo 112/10.

##### 4. člen

Spomenik leži na območju katastrske občine Turjak. Imetnik oz. imetniki pravice uporabe so po stanju v zemljiški knjigi v decembru 1986 naslednji:

VI. št.	Parc. št.	Kultura	Izmera	Imetnik oziroma imetnik pravice uporabe
1	2	3	4	5
819	89	travnik	3809 m <sup>2</sup>	Založnik Marija, Drolčevo naselje 12, Kranj
819	90	njiva	1834 m <sup>2</sup>	Založnik Marija, Drolčevo naselje 12, Kranj
673	83/7 del	pašnik	1978 m <sup>2</sup>	Centa Alojz, Turjak št. 27
639	80/1	travnik	5473 m <sup>2</sup>	Janežič Ivana, Turjak št. 22
23	82	njiva	br. izm.	Levstek Jože, Turjak št. 28
		travnik	br. izm.	Levstek Jože, Turjak št. 28
11	91	njiva	br. izm.	Gramc Tončka, Kranj, Kidričeva 35
		travnik	br. izm.	Gramc Tončka, Kranj, Kidričeva 35
11	79	greda	br. izm.	Gramc Tončka, Kranj, Kidričeva 35
17	108	travnik gozd	br. izm.	Šeško Henrik, Grogova 3, Sl. Bistrica 1/3, Šeško Anton, Bezenškova 4, Lj, do 1/3, Škulj Hedvika, Trata 12/8, Kočevje do 1/3
17	110	travnik, njiva, gozd	br. izm.	Šeško Henrik, Grogova 3, Sl. Bistrica 1/3, Šeško Anton, Bezenškova 4, Lj, do 1/3, Škulj Hedvika, Trata 12/8, Kočevje do 1/3
5	65/1	vt	br. izm.	Možek Ludvik ml. Turjak št. 33
621	5	stan. in gosp. pos. z dvor.	798 m <sup>2</sup>	DL Občina Ljubljana Vič-Rudnik
41	4	vt	647 m <sup>2</sup>	DL Občina Ljubljana Vič-Rudnik
1	39	pokopal.	424 m <sup>2</sup>	DL Občina Ljubljana Vič-Rudnik
806	1	stavbišče z gradom	3669 m <sup>2</sup>	DL Lj. mlekarne Lj. Tolstojeva 63
787	59/3	gozd	734 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	55/1	travnik	4338 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	51	vt	3442 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	60	gozd	11063 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	62	gozd	16696 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	63	gozd	9769 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	83/1	gozd	11605 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	83/2	gozd	23270 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	83/3	gozd	6046 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	83/5	gozd	5755 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	80/2	vt	408 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	93	gozd	2560 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	94	gozd	7000 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	74/1	vt	1578 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	64/1	gozd	18882 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	64/2	gozd	1144 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.

787	44	pašnik	2636 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	47	vt	252 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	59/1 del	gozd	244172 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
787	59/2	njiva	191 m <sup>2</sup>	DL, Gozdno gospodarstvo Lj.
seznam	4002/2 del	pot	31143	DL, v splošni rabi
seznam	4056	pot	1890	DL, v splošni rabi
seznam	4056 del	pot	6080	DL, v splošni rabi
seznam	4035	potok	8079	DL, v splošni rabi

### III. VARSTVENI REŽIMI

#### 6. člen

Za spomenik velja enoten varstven režim, ki določa:

- varovanje kulturnih, estetskih, zgodovinskih in naravnih vrednot v celotni, neokrnjeni in izvirni podobi,
- podreditev posegov ohranjanju, sanaciji in prenovi varovanim lastnostim prostora in arhitekture po zgodovinsko izvirni podobi,
- podreditev posegov ohranjanju, sanaciji in prenovi varovanim lastnostim prostora in arhitekture po zgodovinsko izvirni podobi,
- varovanje možne arheološke dediščine na celotnem območju,

– zagotavljanje predstavitve kulturnih, zgodovinskih, estetskih in naravnih vrednot varovanega območja,

– podreditev prometne ureditve kulturnim, estetskim, zgodovinskim vrednotam in obstoju naravne znamenitosti.

Na celotnem območju spomenika je prepovedano:

- spreminjati prostorsko zasnovo varovanega območja,
  - novogradnje na območju spomenika.
- A. Za arhitekturne in umetnostne spomenike je prepovedano:
- spreminjati stavbne zasnove,
  - spreminjati historično substanco spomenikov, to je: ometov, in vse pripadajoče kamnoseške in zidne opreme,
  - širiti pokopališče in spreminjati njegovo arhitekturno zasnovo.

B. Za spomenik oblikovane narave je prepovedano:

- spreminjati vrtno arhitekturno zasnovo,
- spreminjati obstoječo konfiguracijo terena,
- uničevati in poškodovati drevice in grmovje,
- spreminjati ekološke pogoje,
- razkopavati zemljišče (peskokopi),
- graditi in postavljati objekte, naprave in napise, ki niso v skladu z osnovno funkcijo parka.

Ne glede na prepovedi je po prehodnem soglasju strokovne organizacije dovoljeno:

- obnavljati spomenike z izvajalci, s katerimi se le-ta strinja,
- izvajati znanstveno-raziskovalno dejavnost, ki ni v nasprotju z varstvenimi režimi.

Ne glede na prepovedi je dovoljeno:

- izvajati dosedanje gospodarsko izrabo prostora, ki ni v nasprotju z varstvenimi režimi,
- izvajati gospodarsko izrabo gozdov v skladu z gospodarskimi načrti,
- izvajati turistično in rekreacijsko dejavnost, ki ni v nasprotju z varstvenimi režimi,
- izvajati učno-vzgojno dejavnost.

### IV. RAZVOJNE USMERITVE

#### 7. člen

Spomeniku je potrebno zaradi njegovih kulturnih, zgodovinskih, estetskih in znanstvenih vrednosti zagotavljati nadaljnji obstoj in razvoj.

Z revitalizacijo kompleksa je potrebno spomeniku zagotoviti dostopnost javnosti.

Za spomenik oblikovane narave je potrebno zagotoviti redno vzdrževanje in obnavljanje oz. nadomeščanje vegetacije z isto vrsto.

### V. NADZOR

#### 8. člen

Strokovne naloge v zvezi z varstvom spomenika opravlja Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine.

#### 9. člen

Občinski upravni organi morajo preprečevati posege, s katerimi bi se utegnile spremeniti v tem odloku opredeljene lastnosti spomenika.

Za nadzor nad izvajanjem tega odloka je pristojna Mestna uprava za inšpekcijske službe.

### VI. KONČNE DOLOČBE

#### 10. člen

Upravni organ občine Ljubljana Vič-Rudnik, pristojen za premoženjsko-pravne zadeve, poda predlog za vpis spomenika v zemljiško knjigo po uveljavitvi odloka.

#### 11. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Uradnem listu SRS.

Predsednik  
skupščine občine  
Ljubljana Vič-Rudnik  
Peter Vrhunc

### OBRAZLOŽITEV

Varovanje naravne in kulturne dediščine ureja zakon o naravni in kulturni dediščini (Uradni list SRS 1/81), ki tudi nalaga občinski skupščini, da dediščino posebne vrednoti, ki se nahaja na nemem območju, razglasi za kulturni spomenik oz. naravno znamenitost. Z razglasitvijo dobi spomenik oz. znamenitost strožno pravno varstvo.

Predlog za razglasitev Turjaškega grajskega kompleksa za kulturni in zgodovinski spomenik je podal Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine. Turjaški grajski kompleks predstavlja v umetnostnem in zgodovinskem pogledu zaokroženo celoto s prostorsko kontinuiteto z antiko, srednjim vekom, v povezavi z vsemi pomembnejšimi zgodovinskimi datumi v razvoju fevdalne posesti na Kranjskem, z boji proti Turkom ter je pomemben za obdobje NOB na Slovenskem. Ima dokumentarno vrednost v nizu renesančnih trdnjavijskih zasnov v srednji Evropi.

Obvezna sestavina odloka o razglasitvi je navedba imetnikov kulturnega in zgodovinskega spomenika, saj največ določb zakona o naravni in kulturni dediščini zadeva imetnika. Imetnik ima pravico do brezplačnih napotkov o ravnanju s spomenikom ter o uresničevanju drugih pravic in obveznosti v skladu z zakonom. Dolžan pa je vzdrževati in varovati spomenik, obveščati o spremembah na spomeniku, najpomembneje pa je, da sme posegati v spomenik le v skladu z varstvenimi režimi in ob predhodnih soglasjih strokovne organizacije za varstvo ter po njenih napotkih. Imetnik spomenika je po določbi iz 154. člena zakona o davkih občanov (Uradni list SRS št. 32/85) oproščen plačila na posest stavb.

Pravne obveznosti in odgovornosti imetnikov spomenika oziroma znamenitosti ter vlogo strokovne organizacije, ki nastopa do imetnika zaradi zaščite spomeniško-varstvenih interesov, določa zakon o varstvu naravne in kulturne dediščine.

Za kršitev določil tega odloka se smiselno uporabljajo kazenske sankcije, predpisane z Zakonom o naravni in kulturni dediščini ter drugimi posebnimi predpisi.

Upravni organi občine imajo pomembno vlogo pri nadzoru nad izvajanjem razglasitvenega akta. Pri vseh upravnih odločitvah o kakršnemkoli poseganju v prostor oziroma objekte morajo upoštevati in uveljaviti varovanje razglašene spomenika. Upravni organi, pristojni za nadzor in za upravno-kazenski pregon morajo pri svojem delu poudarjeno preprečevati dejanja in ravnanja, ki bi ogrozila vrednote spomenika.

Financiranje obnove spomenika se nadaljuje že iz preteklih planskih obdobj, v kar se vključujeta Ljubljanska kulturna skupnost in Kulturna skupnost Slovenije. V finančnih načrtih obeh skupnosti je za leto 1987 predvideno financiranje obnove v skupnem znesku 18.700.000 din.

Stroške izdelave strokovnih osnov pokriva občina, za kar so bila zagotovljena sredstva v proračunu za leto 1986. Enako bo stroške namestitve oznak spomenika pokrila občina iz proračunskih sredstev.